

Sygn. akt *XVII AmA 38/20*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
w składzie:

Przewodniczący –	Sędzia SO Anna Maria Kowalik
------------------	-------------------------------------

po rozpoznaniu 31 marca 2022 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

przeciwko **Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek odwołania powoda od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 10 grudnia 2019 r.
Nr (...)

1. oddała odwołanie;

2. zasądza od (...) sp. z o.o. w W. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 720,00 zł (siedemset dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sędzia SO Anna Maria Kowalik

Sygn. akt XVII AmA 38/20

UZASADNIENIE

Decyzją z 10 grudnia 2019 r. nr (...) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej pozwany, Prezes UOKIK) po przeprowadzeniu, wszczętego z urzędu, postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów:

I. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2019 r., poz. 369 i 1667) uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2019 r., poz. 369 i 1667) (dalej u.o.k.i.k.), działanie przedsiębiorcy (...) Powód z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (dalej powód) polegające na zastrzeganiu możliwości pobierania opłat z tytułu zaległości w spłacie kredytu wraz z odsetkami za opóźnienie przekraczających wysokość maksymalną określoną w art. 481 § 2¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r., poz. 1145), co godzi w zbiorowe interesy konsumentów, a w konsekwencji stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji konsumentów (Dz. U. z 2019 r., poz. 369 i 1667) i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 11 października 2018 r.;

II. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2019 r., poz. 369 i 1667) uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2019 r., poz. 369 i 1667), działanie przedsiębiorcy (...) Powód z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. polegające na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty całości lub części kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty prowizji, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co jest niezgodne z art. 49 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2019 r., poz. 1083) (dalej u.k.k.) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów, a w konsekwencji stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2019 r., poz. 369 i 1667) i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 26 października 2019 r.;

III. na podstawie art. 27 ust. 4 w związku z art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2019 r., poz. 369 i 1667) nałożył na (...) Powód z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. obowiązek usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów opisanych w zarzutach określonych w punktach I i II sentencji niniejszej decyzji, poprzez:

1) złożenie na stronie internetowej (...) Powód z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (na moment wydania decyzji: (...)) jednokrotnego oświadczenia o następującej treści:

„W związku z decyzją Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaną w dniu 10 grudnia 2019 r. nr (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. informuje, że stosowała praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów polegające na:

- nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty całości lub części kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty prowizji, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co jest niezgodne z art. 49 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2019 r. poz. 1083),

- zastrzeganiu możliwości pobierania opłat z tytułu zaległości w spłacie kredytu wraz z odsetkami za opóźnienie przekraczających wysokość maksymalną określoną w art. 481 § 2¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145).

Obie praktyki godzą w zbiorowe interesy konsumentów, a w konsekwencji stanowią naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2019 r. poz. 369 i 1667). Decyzja Prezesa UOKiK nr (...) z dnia 10 grudnia 2019 r. dostępna jest pod adresem www.uokik.gov.pl”.

w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się decyzji, w następujący sposób:

a) czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB #000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB #ffffff),

b) tekst powyższego oświadczenia wyjustowany,

c) czcionką pogrubioną (bold) fragment: (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty całości lub części kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty prowizji, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy” oraz „zastrzeganiu możliwości pobierania opłat z tytułu zaległości w spłacie kredytu wraz z odsetkami za opóźnienie przekraczających wysokość maksymalną określoną w art. 481 § 2¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny”,

d) w górnej części strony głównej domeny (...) i na każdej innej stronie internetowej przedsiębiorcy zastępującej tę stronę w przyszłości, bez możliwości zamknięcia informacji przez użytkownika; oświadczenie ma być widoczne przez cały czas, gdy użytkownik jest na stronie (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera),

e) czcionka powinna odpowiadać wielkości czcionki zwyczajowo używanej na ww. stronie internetowej, tekst umieszczony w ramce, o rozmiarze takim, aby była ona w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie, z uwzględnieniem marginesu 2,5 cm z każdej strony,

f) fragment: „Decyzja Prezesa UOKiK nr (...)” będzie stanowić hiperłącze prowadzące do strony internetowej (...),

przy czym oświadczenie to będzie dostępne na przedmiotowej stronie internetowej przez okres 3 (trzech) miesięcy od daty opublikowania.

2) przekazanie za pośrednictwem przedstawicieli (...) Powód z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. albo listem poleconym w terminie miesiąca od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji każdemu konsumentowi, który w okresie od 16 maja 2016 r. do 26 października 2019 r., przed terminem (przed zakończeniem umowy) spłacił pożyczkę zawartą z (...) Powód z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W., pisma zawierającego następującą informację:

„W związku z decyzją Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaną w dniu 10 grudnia 2019 r. nr (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty całości lub części kredytu konsumentkiego całkowitego kosztu kredytu o koszty prowizji, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co jest niezgodne z art. 49 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2019 r., poz. 1083) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że w związku z wcześniejszą spłatą przez Panią/Pana pożyczki w celu odzyskania nadpłaconej kwoty istnieje możliwość złożenia reklamacji wraz z podaniem numeru rachunku. Reklamację należy przesłać pocztą na adres: [(...) uzupełni adres] lub drogą mailową na adres: [(...) uzupełni adres mailowy]”.

3) dokonanie – w ramach przysporzenia konsumentkiego - zwrotu części kwoty prowizji, proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy konsumentom, którzy, w okresie od dnia 16 maja 2016 r. do 26 października 2019 r. spłacili pożyczkę w terminie wcześniejszym niż przewidziany w umowie i złożą reklamację, o której mowa w pkt III.2 niniejszej decyzji. Wyżej wymienionego zwrotu (...) Powód z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. dokona w terminie 30 dni od złożenia reklamacji na numer rachunku bankowego wskazany w reklamacji.

IV. na podstawie art. 77 ust. 1 i art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2019 r., poz. 369 i 1667) oraz na podstawie art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r., poz. 2096 ze zm.), w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2019 r., poz. 369 i 1667), postanowił obciążyć (...) Powód z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kosztami postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązał przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie 50,80 PLN (słownie: pięćdziesiąt złotych osiemdziesiąt groszy), w terminie 14 dni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Odwołanie od Decyzji złożył powód. Zaskarżając Decyzję w całości, wniósł o jej uchylenie w całości, ewentualnie o zmianę Decyzji w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uznanie, że stosowanie przez niego praktyk, o których mowa w pkt I - II w zw. z pkt III Decyzji nie stanowi praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.i.k., jak również o przeprowadzenie dowodów z dokumentów wskazanych w odwołaniu na okoliczności w nim wskazane oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód zaskarżonej Decyzji zarzucił:

1. w zakresie pkt I Decyzji oraz w zakresie, w jakim odnosi się do niego pkt III 1. Decyzji, naruszenie prawa materialnego, tj.:

1.1. art. 24 ust. 1 i ust. 2 u.o.k.i.k. przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że powód dopuścił się praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na „zastrzeganiu możliwości pobierania opłat z tytułu zaległości w spłacie kredytu wraz z odsetkami za opóźnienie przekraczających wysokość maksymalną określoną w art. 481 § 2¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny”, pomimo że praktyka powoda - w zakresie zastrzegania opłat z tytułu zaległości w spłacie kredytu oraz odsetek za opóźnienie (kosztów windykacyjnych) - nie godziła w zbiorowe interesy konsumentów sprzecznie z prawem lub dobrymi obyczajami;

1.2. art. 27 ust. 1 i 2 u.o.k.i.k. przez błędne zastosowanie polegające na wydaniu przez pozwanego Decyzji o uznaniu praktyki powoda, w zakresie zastrzegania w umowach o kredyt konsumencki kosztów windykacyjnych, za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzeniu zaniechania jej stosowania, pomimo nie stosowania przez powoda - w zakresie zastrzegania opłat z tytułu zaległości w spłacie kredytu oraz odsetek za opóźnienie (kosztów windykacyjnych) - praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów;

1.3. art. 56 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. k.c. w z w. z art. 33a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. ustawy o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2019 r., poz. 1083; dalej w skrócie jako „u.k.k.”) i art. 481 § 2⁽¹⁾ k.c., przez jego niezastosowanie, co skutkowało uznaniem, że opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu wraz z odsetkami za opóźnienie; o których mowa w pkt I Decyzji (tj. koszty windykacyjne), były ograniczone wyłącznie limitem umownym przekraczającym wysokość maksymalną określoną w art 481 § 2⁽¹⁾ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, podczas gdy w rzeczywistości wysokość kosztów windykacyjnych ograniczona była dwoma limitami, tj. limitem umownym „w wysokości nie wyższej niż 6 krotność stopy lombardowej” (§ 4 ust. 4.3 Umowy 1 i Umowy 2 oraz § 4 ust. 4.2 Umowy 3 i Umowy 4 wskazanych na s. 5 Decyzji) oraz limitem ustawowym, określonym przepisami art. 33a u.k.k. i art. 481 § 2⁽¹⁾ k.c.;

1.4. art. 47 u.k.k. przez jego niezastosowanie, co skutkowało brakiem uznania, że ograniczenie wysokości kosztów windykacyjnych, których dotyczy pkt I Decyzji, dwoma limitami jest korzystne lub neutralne dla konsumentów;

1.5. art. 65 k.c. przez pominięcie w procesie interpretacji postanowień umów o kredyt konsumencki, których dotyczy pkt I Decyzji (tj. § 4 ust. 4.3 Umowy 1 i Umowy 2 oraz § 4 ust. 4.2 Umowy 3 i Umowy 4 wskazanych na s. 5 Decyzji) oraz postanowień zawartych w formularzach informacyjnych, użytego w nich zwrotu o „wysokości nie wyższej niż”, co skutkowało błędnym uznaniem, że koszty windykacyjne w wysokości nie wyższej niż 6 krotność stopy lombardowej oznaczają koszty windykacyjne w wysokości 15%, a nie koszty w przedziale 0% -15%;

1.6. art. 27 ust. 4 zw. z art. 26 ust. 2 u.o.k.i.k. przez ich niezastosowanie, co skutkowało uznaniem, że dopuszczalne jest zobowiązanie przedsiębiorcy [powoda] do złożenia oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji mimo braku przesłanki w postaci „usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów”.

2. w zakresie pkt II sentencji zaskarżonej Decyzji oraz w zakresie w jakim odnosi się do niego pkt III sentencji zaskarżonej Decyzji, naruszenie prawa materialnego, tj.:

2.1. art. 49 ust. 1 i 2 u.k.k. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji bezpodstawne uznanie, że powód dokonywał nieprawidłowego rozliczenia wcześniejszych spłat dla zawartych przez siebie umów pożyczki, ustalając wysokość kwoty, o którą powinny zostać obniżone całkowite koszty kredytu bez uwzględnienia odpowiedniego obniżenia prowizji z tytułu udzielenia pożyczki;

2.2. art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.i.k. poprzez jego błędne zastosowanie a w konsekwencji bezpodstawne uznanie, że działanie powoda polegające na nie obniżaniu całkowitego kosztu kredytu o odpowiednią część prowizji z tytułu udzielenia pożyczki w przypadku wcześniejszej spłaty pożyczek godziło w zbiorowe interesy konsumentów i stanowiło praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów;

2.3. art. 27 ust. 2 u.o.k.i.k. poprzez błędne zastosowanie polegające na wydaniu przez pozwanego Decyzji o uznaniu praktyki powoda, polegającej na nie obniżaniu całkowitego kosztu kredytu o odpowiednią część prowizji z tytułu udzielenia pożyczki w przypadku wcześniejszej spłaty pożyczek, za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzeniu zaniechania jej stosowania, podczas gdy to działanie powoda nie stanowiło praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów;

2.4. art. 27 ust. 4 i art. 26 ust. 2 u.o.k.i.k. poprzez ich błędne zastosowanie i w konsekwencji bezpodstawne przyjęcie, że w sprawie zaistniały przesłanki do zobowiązania powoda do złożenia jednokrotnego oświadczenia o treści wskazanej w punkcie III 1. sentencji Decyzji i do przekazania pisma każdemu konsumentowi o treści określonej w punkcie III 2. sentencji Decyzji oraz do zwrotu w ramach przysporzenia konsumenckiego kwot określonych w punkcie III 3. sentencji Decyzji.

Prezes UOKiK, w odpowiedzi na odwołanie, wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów postępowania sądowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

(...) powód z ograniczoną odpowiedzialnością w W. została wpisana 12 grudnia 2005 r. do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod nr KRS (...). Prowadzi działalność gospodarczą obejmującą udzielanie kredytów ((...)) i pozostałą finansową działalność usługową gdzie indziej niesklasyfikowaną, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych ((...)).

(dowód: wydruk z Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego dotyczący (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. z dnia 18 września 2019 r., k. 129 – 135 akt adm.)

Powód prowadzi działalność na terenie całego kraju (k. 19 akt adm.). Od września 2013 r. do 10 października 2018 r. działał jako pożyczkodawca ((...)) (k. 46 akt adm.), prowadzi działalność także jako pośrednik kredytowy od września 2013 r. (k. 17 akt adm.).

Powód zawierał umowy z konsumentami przeważnie poza lokalem przedsiębiorstwa, w miejscu prowadzenia działalności gospodarczej przez jego pośredników. Dodatkowo udzielał pożyczek w systemie call center, tj. drogą telefoniczną ustalano szczegóły przyszłej umowy, a następnie dokument umowy był dostarczany przez kuriera, przy którym dochodziło do podpisania umowy. Pożyczki były udzielane w wysokości od 500 zł do 1500 zł, na okres od 30 do 44 dni (pożyczki krótkoterminowe) (k. 17-23 akt adm.). Powód udziela także pożyczek wieloratałnych w wysokości od 2000 zł do 2500 zł, na okres 12 miesięcy.

Od 11 marca 2016 r. powód zawierał z konsumentami umowy w oparciu o wzorce o nazwie „Umowa pożyczki nr... z (...) sp. z o.o.”, do których zastosowanie znajdują przepisy ustawy o kredycie konsumenckim. Są to wzorce umowne dotyczące:

- 1) umowy pożyczki krótkoterminowej (dalej: „Umowa nr 1”),
- 2) umowy pożyczki wieloratałnej (dalej: „Umowa nr 2”),
- 3) umowy pożyczki krótkoterminowej stosowanej w procesie call center (dalej: „Umowa nr 3”),
- 4) umowy pożyczki wieloratałnej stosowanej w procesie call center (dalej: „Umowa nr 4”).

Do każdego z tych wzorców był stosowany formularz informacyjny.

(dowód: pismo (...) sp. z o.o. z dnia 29 września 2017 r., k. 17-23 akt adm.)

W stosowanych wzorcach umów pożyczek Powód zamieszczał następujące postanowienia określające zasady naliczania opłat konsumentom, którzy nieterminowo spłacili swoje zobowiązanie wobec Spółki:

a) „W sytuacji gdy Pożyczkobiorca zalega ze spłatą zobowiązań wynikających z Umowy Pożyczki (kapitał, odsetki, opłaty, prowizje, itp.) (...) ma prawo do naliczania odsetek karnych zgodnie z obowiązującym prawem polskim. Powyższa kwota naliczana jest od kwoty zaległej kapitału pożyczki, prowizji lub opłat. Odsetki za opóźnienie pobierane są przez 60 (sześćdziesiąt) dni od daty powstania obowiązku spłaty pożyczki lub pozostałych należności” (§ 4 ust. 3.6 Umowy 1 i Umowy 3 oraz § 3 ust. 3.5 Umowy 2 i Umowy 4),

b) „Pożyczkodawca z tytułu nieterminowej obsługi pożyczki może naliczyć **koszty windykacyjne** w wysokości **nie wyższej niż 6 krotność stopy lombardowej** - limit ten będzie obowiązywał wszystkie koszty windykacyjne: wraz z odsetkami, koszt wezwań do zapłaty, sms, itp.” (§ 4 ust. 4.3 Umowy 1 i Umowy 2 oraz § 4 ust. 4.2 Umowy 3 i Umowy 4),

c) „Skutek braku płatności: „Pożyczkodawca z tytułu nieterminowej obsługi pożyczki może naliczyć **koszty windykacyjne** w wysokości **nie wyższej niż 6 krotność stopy lombardowej** – limit ten będzie obowiązywał wszystkie koszty windykacyjne: wraz z odsetkami, koszt wezwań do zapłaty, sms, itp.” (postanowienie zawarte w formularzach informacyjnych).

Jakkolwiek Powód miał wolę stosowania powyżej zacytowanych postanowień, to w praktyce ich nie realizował, gdyż na przeszkodzie stały **(jedynie względy techniczne (system informatyczny), a następnie ekonomicznie (nieopłacalność korekty systemu informatycznego) - tajemnica przedsiębiorstwa)**.

(dowód: pismo (...) sp. z o.o. z dnia 28 maja 2019 r., k. 77 – 78 akt adm.).

W stosowanych wzorcach umów pożyczek Powód zamieszczał również postanowienie o treści: „W przypadku **splaty całości pożyczki przed terminem** określonym w Umowie Pożyczki, całkowity koszt pożyczki **ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania Umowy Pożyczki** ” (§ 6 ust. 6.3 Umowy 1, Umowy 2, Umowy 3 i Umowy 4).

Powód zaniechał zawierania umów kredytu konsumenckiego 10 października 2018 r. w związku z zaprzestaniem prowadzenia działalności gospodarczej w charakterze pożyczkodawcy (dowód: pismo (...) sp. z o.o. z dnia 30 października 2018 r. k. 46 akt adm.; pismo (...) sp. z o.o. z dnia 5 września 2019 r., k. 106 – 107 akt adm.).

W przypadku ostatniej wykonywanej umowy konsument mógł dokonać przedterminowej spłaty pożyczki najpóźniej 25 października 2019 r. (dowód: pismo (...) sp. z o.o. z dnia 5 września 2019 r., k. 106 – 107 akt adm. wraz załącznikami k. 108-128 akt adm.).

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeprowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością prowadzoną przez (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W piśmie z 29 czerwca 2017 r. (k. 17-23 akt adm.) Powód przekazał szczegółowe wyjaśnienia dotyczące zasad rozliczania kosztów kredytu w sytuacji, gdy konsument dokona jego wcześniejszej spłaty w całości lub w części. W tym zakresie powtórzył m.in. treść postanowienia § 6 ust. 6.3 Umowy nr 1, Umowy nr 2, Umowy nr 3 i Umowy nr 4. Ponadto wyjaśnił, że: „W przypadku pożyczki krótkoterminowej na kwotę umowy brutto składa się kapitał i prowizja za udzielenie pożyczki wymagana w całości od momentu wypłaty pożyczki. W przypadku pożyczki wieloratalnej na kwotę umowy brutto składa się: kapitał, prowizja za udzielenie pożyczki, prowizja serwisowa, odsetki. Przy wpłacie jednorazowej sumy wszystkich rat przed terminem, konsument ponosi koszt całości kwoty kapitału oraz prowizji za udzielenie, natomiast niewymagana prowizja serwisowa podlega zwrotowi. Prowizja serwisowa naliczana jest w terminie płatności raty. Kwota zwrotu wyliczana jest na dzień zaksięgowania wpłaty klienta. Przy wpłacie wyższej niż

kwota jednej raty, wpłata jest księgowana zgodnie z warunkami umowy pożyczki wskazanymi w § 6 umowy pożyczki ratalnej (...).”

Powód przedstawił również przykładowe wyliczenie dla poniżej opisanej sytuacji:

„Pożyczkobiorca przed terminem pierwszej raty dokonuje spłaty pożyczki ratalnej zawartej na kwotę 2000 zł. Na kwotę umowy brutto składają się:

- kapitał w wysokości 2000,00 zł
- prowizja za udzielenie w wysokości 500,00 zł
- prowizja za serwis w wysokości 50,00 zł należna za każdy rozpoczęty miesiąc trwania umowy
- odsetki w wysokości 0,00 zł.

	Termin raty	Kapitał	Prowizja za udzielenie	Prowizja za serwis	Odsetki	Łączna kwota raty
1.	07/08/2017	166.67 zł	41.67 zł	50.00 zł	0.00 zł	258.34 zł
2.	07/09/2017	166.67 zł	41.67 zł	50.00 zł	0.00 zł	258.34 zł
3.	07/10/2017	166.67 zł	41.67 zł	50.00 zł	0.00 zł	258.34 zł
4.	07/11/2017	166.67 zł	41.67 zł	50.00 zł	0.00 zł	258.34 zł
5.	07/12/2017	166.67 zł	41.67 zł	50.00 zł	0.00 zł	258.34 zł
5.	07/01/2018	166.67 zł	41.67 zł	50.00 zł	0.00 zł	258.34 zł
7.	07/02/2018	166.67 zł	41.67 zł	50.00 zł	0.00 zł	258.34 zł
8.	07/03/2018	166.67 zł	41.67 zł	50.00 zł	0.00 zł	258.34 zł
9.	07/04/2018	166.67 zł	41.67 zł	50.00 zł	0.00 zł	258.34 zł
10.	07/05/2018	166.67 zł	41.67 zł	50.00 zł	0.00 zł	258.34 zł
11.	07/06/2018	166.67 zł	41.67 zł	50.00 zł	0.00 zł	258.34 zł
12.	07/07/2018	166.63 zł	41.63 zł	50.00 zł	0.00 zł	258.34 zł

Konsument jest zobowiązany wpłacić 2000,00 zł (kapitał) + 500,00 zł (prowizja za udzielenie) + 50,00 zł (prowizja za serwis za każdy rozpoczęty miesiąc) + 0,00 zł (odsetki) = 2550,00 zł.”.

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania wyjaśniającego doprowadziła do podjęcia przez Prezesa UOKiK decyzji o postawieniu Powodowi zarzutu naruszenia zakazu, o którym mowa w przepisie art. 24 ust. 1 u.o.k.i.k.

W związku z tym, postanowieniem nr (...) z 26 września 2018 r. Prezes Urzędu wszczął przeciwko Powodowi postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów opisanych w sentencji Decyzji (Postanowienie k. 1-5 akt adm.).

Jednocześnie, postanowieniem nr (...) zaliczył w poczet dowodów postępowania materiał dowodowy z postępowania wyjaśniającego w postaci pism Powoda wraz z załącznikami (Postanowienie k. 8 akt adm.).

W związku z tym, pismem z 26 września 2018 r. Prezes UOKiK zawiadomił Powoda o wszczęciu postępowania i sformułowanych w nim zarzutach (Zawiadomienie k. 37-39 akt adm.).

Powód ustosunkował się do postawionych mu zarzutów w piśmie z 15 października 2018 r., w którym stwierdził, że nie zgłasza zastrzeżeń w zakresie zarzutu dotyczącego odwoływania się do aktualnej stopy maksymalnego oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, określonej w art. 481 § 2¹ k.c. W kwestii zaś drugiego zarzutu, tzn. odnoszącego się do nieobniżania w przypadku przedterminowej spłaty całości lub części kredytu konsumentkiego całkowitego kosztu kredytu o koszty prowizji, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, Powód nie zgodził się z argumentacją Prezesa UOKiK. Niemniej złożył wniosek o wydanie decyzji zobowiązującej, o której mowa w art. 28 u.o.k.i.k., w tym przedstawił pierwszą propozycję zobowiązania w zakresie obu postawionych mu zarzutów (Pismo powoda k. 40-45 akt adm.).

Następnie między Prezesem UOKiK a stroną trwała wymiana korespondencji, podczas której ustalano ramy powyższego zobowiązania (pismo z 30 października 2018 r. k. 46-55 akt adm.; pismo z 29 listopada 2018 r. k. 56-57 akt adm.; pismo z 29 listopada 2018 r. k. 58 akt adm.).

Jednakże pismem z 21 grudnia 2018 r. Powód wycofał wniosek o wydanie decyzji zobowiązującej w zakresie drugiego zarzutu (k. 61-68 akt adm.).

Ostateczną treść zobowiązania w zakresie pierwszego zarzutu (...) sp. z o.o. przedstawiła w pismach z 26 marca 2019 r. (k. 71 akt adm.) i 28 maja 2019 r. (k. 77-84 akt adm.). Ponadto w piśmie z 28 maja 2019 r. w kontekście zapisu- „Pożyczkodawca z tytułu nieterminowej spłaty obsługi pożyczki może naliczyć koszty windykacyjne nie wyższe niż 6-krotność stopy lombardowej”- przyznała, iż: ***[tajemnica przedsiębiorstwa - „Pierwotną intencją Spółki było zastrzeżenie możliwości pobierania opłat według ww. zapisu, jednakże w rzeczywistej działalności Spółki zapis ten nie był stosowany wobec Pożyczkobiorców. System Informatyczny Spółki nie umożliwiał naliczania opłat według ww. schematu. Spółka zamierzała wprowadzić funkcjonalność umożliwiającą ich naliczanie, jednak koszt implementacji w stosunku do spodziewanych zysków okazał się nieuzasadniony. Biorąc pod uwagę, że działalność Spółki związana z udzielaniem przez Spółkę pożyczek konsumentkich we własnym imieniu nie stanowiła jej głównego obszaru działalności, Spółka podjęła decyzję o niewprowadzaniu modyfikacji systemowych umożliwiających naliczanie opłat według kwestionowanego przez UOKiK zapisu. W związku z powyższym, po przeanalizowaniu danych finansowych, informuję, że Spółka nie stosowała wobec Pożyczkobiorców przytoczonego punktu umowy, tj. „Pożyczkodawca z tytułu nieterminowej spłaty obsługi pożyczki może naliczyć koszty windykacyjne nie wyższe niż 6-krotność stopy lombardowej”.***

W kolejnym piśmie z 5 września 2019 r. Powód wskazał, że 27 listopada 2018 r. zwrócił się drogą przesyłek poleconych do pożyczkobiorców posiadających aktualne umowy pożyczki o zawarcie aneksów do tych umów w

zakresie dostosowującym ich treść do powszechnie obowiązujących przepisów prawa, zaprezentował także treść wprowadzonych zmian oraz podniósł, że „Niezależnie od podpisania lub niepodpisania aneksu do Umowy Pożyczki, Powód traktuje zapisy z aneksów jako wiążące i nie pobiera od Pożyczkobiorców opłat przekraczających maksymalny próg procentowy obowiązujący dla zadłużenia przeterminowanego” (Pismo Powoda k. 106 – 107, 108-128 akt adm.).

Pismem z 26 listopada 2019 r. Prezes UOKiK zawiadomił Powoda o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o możliwości zapoznania się z aktami sprawy (Zawiadomienie k. 136 akt adm.). Powód skorzystał z przysługującego mu prawa i zapoznał się z aktami sprawy (okoliczność niesporna).

W dniu 10 grudnia 2019 r. Prezes UOKiK wydał zaskarżoną Decyzję.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów złożonych w trakcie postępowania administracyjnego, których autentyczność nie była podważana przez żadną ze stron postępowania, jak też w oparciu o niekwestionowane twierdzenia stron.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem zaskarżona Decyzja Prezesa UOKiK dotycząca stosowania przez Powoda praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów jest słuszna i ma oparcie w przepisach prawa, a samo działanie organu regulacyjnego zostało podjęte w interesie publicznym, zgodnie z art. 1 ust. 1 u.o.k.i.k.

W pkt I i II Decyzji Prezes UOKiK określił niedozwolone praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, jakich miał dopuścić się Powód. Pozwany przyjął, że praktyka z pkt I stoi w sprzeczności z przepisami kodeksu cywilnego, a praktyka z pkt II z przepisami ustawy o kredycie konsumenckim.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 u.o.k.i.k. zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do treści art. 24 ust. 2 u.o.k.i.k. przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy.

Oceny, czy w danym przypadku mamy do czynienia z praktyką oznaczoną w art. 24 ust. 2 ustawy można zatem dokonać na podstawie ustalenia łącznego spełnienia następujących przesłanek:

- 1) sprzeczności z prawem lub dobrymi obyczajami działania przedsiębiorcy,
- 2) godzenia tymi działaniami w zbiorowy interes konsumentów.

Nie budzi wątpliwości w niniejszej sprawie, że Powód jest przedsiębiorcą i że podejmuje działania w obrocie z konsumentami. Rozstrzygnięcia wymagały więc kwestie, czy zakwestionowane zachowania Powoda są sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami i czy naruszają zbiorowe interesy konsumentów.

Wspomniana sprzeczność z prawem niewątpliwie może polegać na niezgodności podejmowanych działań z przepisami ustawy Kodeks cywilny czy ustawy o kredycie konsumenckim.

W przypadku praktyki z pkt I Decyzji Pozwany stwierdził, że polegała ona na zastrzeganiu przez Powoda możliwości pobierania opłat z tytułu zaległości w spłacie kredytu wraz z odsetkami za opóźnienie przekraczających wysokość maksymalną określoną w art. 481 § 2⁽¹⁾ ustawy Kodeks cywilny. Powód określił bowiem w stosowanych w obrocie konsumenckim umowach, że z tytułu nieterminowej obsługi pożyczki może naliczyć koszty windykacyjne w wysokości nie wyższej niż 6-krotność stopy lombardowej (§ 4 ust. 4.3 Umowy 1 i Umowy 2 oraz § 4 ust. 4.2 Umowy 3 i Umowy 4, postanowienie zawarte w formularzach informacyjnych).

Natomiast według wskaźników Narodowego Banku Polskiego oprocentowanie stopy lombardowej od 5 marca 2015 r. utrzymuje się na stałym poziomie 2,50% w stosunku rocznym. Tym samym zgodnie z przewidzianymi przez

Powoda postanowieniami konsument mógł zostać obciążony kosztami wynikającymi z podejmowanych czynności windykacyjnych w wysokości maksymalnej równej 15% w stosunku rocznym (2,5% w stosunku rocznym x 6 = 15% w stosunku rocznym). Stosownie zaś do treści art. 481 § 2¹ k.c. maksymalna wysokość odsetek za opóźnienie nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie. Na mocy delegacji przewidzianej w art. 481 § 2⁴ k.c. wysokość odsetek ustawowych za opóźnienie ogłasza Minister Sprawiedliwości w drodze obwieszczenia. Z obwieszczenia z 7 stycznia 2016 r. (M.P. z 2016 r., poz. 47) wynika, że od 1 stycznia 2016 r. wysokość odsetek ustawowych za opóźnienie wynosi 7% w stosunku rocznym. Oznacza to, że maksymalne odsetki za opóźnienie wynoszą 14% w stosunku rocznym (7% w stosunku rocznym x 2 = 14% w stosunku rocznym), a zatem powód zapewnił sobie w umowie – w przypadku nieterminowej obsługi pożyczki w sytuacji zaległości w spłacie kredytu - możliwość pobierania opłat w wysokości przekraczającej ustawowy limit odsetek za opóźnienie.

Należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 11 u.k.k. umowa o kredyt konsumencki, z zastrzeżeniem art. 31-33, powinna określać: roczną stopę oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu. Przy czym w myśl art. 33a u.k.k. w przypadku gdy **łącznie wysokość opłat z tytułu zaległości w spłacie kredytu**, o których mowa w art. 30 ust. 1 pkt 11, oraz **odsetek za opóźnienie** naliczonych konsumentowi **przekracza kwotę odpowiadającą kwocie odsetek maksymalnych za opóźnienie**, o których mowa w art. 481 § 2¹ Kodeksu cywilnego, obliczonych od kwoty zaległości w spłacie kredytu, należnych na dzień pobrania tych opłat lub odsetek, należy się tylko **kwota opłat i odsetek odpowiadająca kwocie tych odsetek maksymalnych za opóźnienie**.

Tym samym Powód nie powinien, normując stosunki z konsumentem, nakładać na niego opłat w wysokości przekraczającej kwotę odpowiadającą kwocie odsetek maksymalnych za opóźnienie, o których mowa w art. 481 § 2¹ k.c. Skoro Powód zdecydował się wprowadzić do wzorców dodatkowe postanowienia odnoszące się do limitu kosztów związanych z nieterminowym spłacaniem przez konsumenta zobowiązań, to miał obowiązek zredagowania ich w taki sposób, aby nie dawały możliwości przekraczania tego ustawowego limitu.

Podkreślenia wymaga, że przepis art. 33a u.k.k., który odwołując się do art. 481 § 2¹ k.c. wyznacza granice należnych od konsumenta kwot na wypadek określenia przez kredytodawcę kwot wyższych, ale także art. 47 u.k.k. stanowiący, że „Postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać uprawnień konsumenta przewidzianych w ustawie. W takich przypadkach stosuje się przepisy ustawy.”, jedynie chronią konsumenta przed konsekwencjami sprzecznych z prawem działań kredytodawcy, co nie zmienia faktu zaistnienia danej sprzeczności. Już bowiem poprzez samo zastrzeżenie przez powoda w umowach możliwości naliczania kosztów windykacyjnych w wysokości nawet przewyższającej odsetki maksymalne za opóźnienie, wynikające z art. 481 § 2¹ k.c., dochodzi do sprzeczności z prawem, a zatem działania bezprawnego, które jest niezależne od faktycznego egzekwowania postanowień niezgodnych z przepisami prawa. Istotne jest przy tym, że konsument może nie posiadać wiedzy na temat regulacji art. 33a i 47 u.k.k., a informacje o obowiązujących warunkach umowy czerpać z jej treści.

W tym stanie rzeczy daną praktykę powoda należy zakwalifikować jako bezprawną.

W przypadku praktyki z pkt II Decyzji pozwany stwierdził, że polegała na nieobniżaniu w razie przedterminowej spłaty całości lub części kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty prowizji, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy.

Faktycznie ustalenia poczynione w sprawie, jak również samo prezentowane przez powoda stanowisko wskazują, że powód w sytuacji wcześniejszej spłaty kredytu przez konsumenta nie obniżał całkowitego kosztu kredytu o odpowiednią część zapłaconej prowizji za udzielenie kredytu, uznając, że są to koszty, które nie są zależne od długości trwania umowy, a w związku z tym nie są to koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, wskazane w art. 49 ust. 1 u.k.k. jako podlegające zwrotowi.

Stosownie do powołanego przepisu w przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie, **całkowity koszt kredytu** ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed spłatą. Natomiast zgodnie z art. 49 ust. 2 u.k.k. w przypadku spłaty części kredytu przed terminem określonym w umowie, ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Przytoczony w pierwszej kolejności przepis posługuje się pojęciem całkowitego kosztu kredytu zdefiniowanego w art. 5 pkt 6 u.k.k. Zgodnie z jego brzmieniem całkowity koszt kredytu oznacza wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności:

a) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz

b) koszty usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach

- z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta.

Skoro zatem na całkowity koszt kredytu składają się wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w tym koszty prowizji, niezależnie od rodzaju prowizji, czy warunków jej uregulowania, całkowity koszt kredytu, w sytuacji wcześniejszej spłaty kredytu, będzie ulegał obniżeniu na podstawie art. 49 ust. 1 u.k.k. także o koszty prowizji, niezależnie od jej rodzaju i warunków płatności (kredytodawca ma przy tym prawo do otrzymania prowizji za spłatę kredytu przed terminem, o ile takie prawo zastrzeżono w umowie, patrz art. 30 ust. 1 pkt 17 u.k.k.). Nawet zatem w przypadku uiszczenia kwoty prowizji za udzielenie kredytu, która nie była dzielona na części i płatna w różnych okresach, konsumentowi przysługuje przy spłacie kredytu obniżka o odpowiednią wartość zapłaconej prowizji, tym bardziej, że z art. 49 u.k.k. wynika, że całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu nawet o te koszty, które zostały poniesione przed spłatą. Z przepisów art. 49 u.k.k. w zw. z art. 5 pkt 6 u.k.k. wywieść więc trzeba jednocześnie, że zmniejszenie całkowitego kosztu kredytu jest niezależne od charakteru kosztów i momentu kiedy zostały poniesione, ale musi być proporcjonalne, tak aby redukcja kosztów nastąpiła za okres od dnia faktycznej spłaty kredytu do dnia ostatecznej spłaty określonej w umowie.

W ocenie Sądu, jeśli art. 49 ust. 1 u.k.k. nie wyłącza przedmiotowo możliwości obniżenia żadnego z rodzajów kosztów określonych w art. 5 pkt 6 tej ustawy, to błędna jest interpretacja powoda, zgodnie z którą redukcja kosztów zależy od tego czy miałyby dotyczyć kosztów, których wysokość lub powstanie zależy od okresu, na jaki udzielono kredytobiorcy kredytu, czy kosztów, które nie są zależne od tego okresu.

Prezentowane przez Sąd stanowisko znajduje oparcie w brzmieniu art. 16 ust. 1 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej Dyrektywę Rady 87/102/EWG, którego implementację stanowią art. 48 i art. 49 u.k.k. W zdaniu drugim wskazanego ustępu Dyrektywa stanowi, że konsument jest „uprawniony do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy”. W przepisie tym nie użyto więc pojęcia „kosztów zależnych od długości trwania umowy kredytu”, ale pojęcie całkowitego kosztu kredytu, zdefiniowane w art. 3 pkt g) Dyrektywy. Oznacza ono wszystkie koszty łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych. Całkowity koszt kredytu zgodnie z przywołanym przepisem obejmuje także koszty usług dodatkowych związanych z umową o kredyt, jeżeli zawarcie umowy dotyczącej takiej usługi jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach.

W wyroku z 11 września 2019 r. w sprawie C-383/18 (...) sp. z o.o. przeciwko (...) im. (...), (...) Bank S.A. oraz (...) S.A. (L.) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał, że art. 16 ust. 1 Dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta.

TSUE odwołując się do swego utrwalonego orzecznictwa uwzględnił przy dokonaniu wykładni tego przepisu prawa Unii nie tylko jego brzmienie, ale także kontekst oraz cele regulacji, której część on stanowi. Odnosząc się do tego kontekstu przypomniał, że art. 8 dyrektywy 87/102, która została uchylona i zastąpiona przez dyrektywę 2008/48, przewidywał, że konsument „zgodnie z prawem przewidzianym w państwie członkowskim (...) ma prawo do słusznego zmniejszenia całkowitego kosztu kredytu”. Natomiast art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 skonkretyzował prawo konsumenta do obniżenia kosztu kredytu w przypadku przedterminowej spłaty poprzez zastąpienie ogólnego pojęcia „słusznego zmniejszenia” bardziej precyzyjnym pojęciem „obniżki całkowitego kosztu kredytu” i dodanie, że owa obniżka powinna dotyczyć „odsetek i kosztów”. Jeśli chodzi o cel dyrektywy 2008/48 TSUE uznał, że polega on na zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony konsumentów (zob. podobnie wyrok z dnia 6 czerwca 2019 r., S., C-58/18, EU:C:2019:467, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo). Ów system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania (zob. podobnie wyrok z dnia 21 kwietnia 2016 r., R. i R., C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 63). Ochronę tę ma gwarantować art. 22 ust. 3 Dyrektywy 2008/48 zobowiązujący państwa członkowskie do zapewnienia, aby przepisy, które przyjmują one w celu wykonania dyrektywy, nie mogły być obchodzone poprzez sposób formułowania umów. W ocenie TSUE skuteczność prawa konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu byłaby osłabiona, gdyby obniżenie kredytu mogło ograniczyć się do uwzględnienia jedynie kosztów przedstawionych przez kredytodawcę jako zależne od okresu obowiązywania umowy, w sytuacji gdy wysokość i podział kosztów są określone jednostronnie przez bank, a rozliczenie kosztów może obejmować pewną marżę zysku. TSUE dzieląc opinię rzecznika generalnego podkreślił, że zakres swobody działania, jakim dysponują instytucje kredytowe w swoich rozliczeniach i organizacji wewnętrznej, w praktyce bardzo utrudnia określenie przez konsumenta lub sąd kosztów obiektywnie związanych z okresem obowiązywania umowy.

Według TSUE włączenie kosztów, które nie zależą od okresu obowiązywania umowy, do obniżki całkowitego kosztu kredytu nie może w sposób nieproporcjonalny działać na niekorzyść kredytodawcy. Jego interesy są uwzględniane w drodze, po pierwsze, art. 16 ust. 2 Dyrektywy 2008/48, który przewiduje prawo kredytodawcy do otrzymania rekompensaty za ewentualne koszty bezpośrednio związane z przedterminową spłatą kredytu, oraz po drugie, art. 16 ust. 4 tej Dyrektywy, który przyznaje państwom członkowskim dodatkową możliwość zapewnienia, aby rekompensata była dostosowana do warunków kredytu i warunków rynkowych dla ochrony interesów kredytodawcy. TSUE zauważył też, że w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu kredytodawca wcześniej odzyskuje pożyczoną sumę, która jest wówczas dostępna do celów ewentualnego zawarcia nowej umowy o kredyt.

Uwzględniając powyższe rozważania TSUE odpowiedział na pytanie prejudycjalne, że jak już wcześniej wspomniano, art. 16 ust. 1 Dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, iż prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta. Zgodnie ze stanowiskiem TSUE, redukcja całkowitego kosztu kredytu obejmuje także koszty o charakterze jednorazowym, których wysokość nie ma żadnego związku z okresem kredytowania.

Powyższe powoduje określone implikacje prawne. Na rzeczony wyrok powołał się Sąd Najwyższy w uchwale z 12 grudnia 2019 r., III CZP 45/19 (Legalis), stwierdzając, że kompetencja do dokonania przez TSUE wiążącej wykładni omawianej Dyrektywy wynika z treści art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz.Urz.UE.C 202 z 2016 r., s. 47 dalej TFUE). Zgodnie z jego treścią Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym o wykładni Traktatów oraz o ważności i wykładni aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii, co według Sądu Najwyższego oznacza, że dokonana przez Trybunał wykładnia wspomnianych aktów ma charakter wiążący. Jeżeli zatem TSUE dokonał wykładni konkretnego przepisu prawa unijnego, np. zawartego w dyrektywie, przesądzając, który z dwóch lub więcej potencjalnie wchodzących w grę sposobów rozumienia tego przepisu uważa za prawidłowy to taki sam sposób interpretacji powinien być przyjmowany w później wydawanych wyrokach sądów krajowych, w których znajdzie zastosowanie ten przepis.

Z kolei w wyroku z 13 listopada 1999 r., w sprawie C-106/89 Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że wynikające z dyrektywy zobowiązanie państw członkowskich do osiągnięcia rezultatu przewidzianego przez dyrektywę, podobnie jak przewidziany na mocy art. 5 Traktatu (przenumerowanego przez Traktat z Amsterdamu na art. 10 WE (a po wejściu w życie Traktatu z Lizbony - na art. 4 ust. 3 TUE) obowiązek podjęcia wszelkich właściwych środków ogólnych lub szczególnych w celu zapewnienia wykonania tego zobowiązania, ciąży na wszystkich organach państw członkowskich, w tym, w ramach ich jurysdykcji, również na sądach. Wynika stąd, jak wskazał Sąd Najwyższy, że stosując prawo krajowe, bez względu na to, czy sporne przepisy zostały przyjęte przed czy po wydaniu dyrektywy, sąd krajowy, który musi dokonać jej wykładni, powinien tego dokonać, tak dalece jak to tylko możliwe, zgodnie z brzmieniem i celem dyrektywy, po to, by osiągnąć przewidywany przez nią rezultat, i w ten sposób zastosować się do wymogów przepisu art. 189 akapit trzeci Traktatu (przenumerowanego przez Traktat z Amsterdamu na art. 249 akapit trzeci WE (a po wejściu w życie Traktatu z Lizbony - na art. 288 akapit czwarty TFUE).

Zasada powszechnego związania wykładnią prawa unijnego dokonaną przez TSUE wynika zatem z istoty i funkcji postępowania prejudycjalnego oraz autonomii prawa unijnego względem prawa krajowego a znajduje potwierdzenie w orzecznictwie samego Trybunału (zob. wyroki: z dnia 27 marca 1980 r., 61/79; z dnia 4 czerwca 2009 r., C-8/08, 10 kwietnia 1984 r., C-14/83, oraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob.m.in. wyroki z dnia 10 kwietnia 2019 r., II UK 504/17, z dnia 5 grudnia 2019 r., III PO 7/18, postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia 2018 r., III UZP 4/18, OSNP 2018 Nr 12, poz. 165). Sąd Najwyższy podniósł przy tym, że orzeczenie TSUE, wiąże sądy krajowe, skoro wydanie przez sąd krajowy orzeczenia z oczywistym naruszeniem wyroku TSUE może stanowić podstawę odpowiedzialności państwa członkowskiego za szkody wyrządzone jednostkom wskutek naruszenia prawa wspólnotowego (zobacz np. wyrok ETS z 30 września 2003 r., w sprawie C-224/01 K., pkt 56 i 57).

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy rozstrzygnął zagadnienie prawne przedstawione w zakresie prowizji za udzielenie kredytu konsumenckiego, stanowiącej element całkowitych kosztów kredytu, o których mowa w art. 49 ust. 1 u.k.k., wskazując wprost w tezie, iż przewidziane w art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. 2019 r. poz. 1083) uprawnienie konsumenta do obniżenia całkowitego kosztu kredytu w przypadku jego spłaty w całości przed terminem określonym w umowie obejmuje także prowizję za udzielenie kredytu (uchwała SN z 12 grudnia 2019 r., III CZP 45/19, OSNC 2020, nr 10, poz. 83, Lex nr 2751805).

W konsekwencji należało przyjąć, że nieobniżanie przez powoda, w razie wcześniejszej spłaty kredytu, całkowitego kosztu kredytu o koszty prowizji za udzielenie kredytu, jest działaniem z naruszeniem art. 49 u.k.k.

W tym stanie rzeczy daną praktykę powoda należy zakwalifikować jako bezprawną.

Bezprawna praktyka musi być wymierzona w zbiorowe interesy konsumentów. Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie, tzn. że każdy konsument, który znalazłby się w takim samym stanie faktycznym, zostałby przez przedsiębiorcę potraktowany identycznie. Godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na naruszeniu zbiorowych interesów konsumentów, jak i na samym zagrożeniu ich naruszenia. Interes konsumentów, który może być naruszony działaniem przedsiębiorcy, to jedynie interes prawny rozumiany jako określone potrzeby konsumenta uznane przez ustawodawcę za godne ochrony. Oceniając działanie przedsiębiorcy przez pryzmat definicji zawartej w art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należy ustalić, czy jego działania mogą naruszać interesy nieoznaczonego kręgu potencjalnych klientów.

Niewątpliwie opisane wyżej praktyki naruszały zbiorowe interesy konsumentów, albowiem Powód swoją ofertę pożyczkową kierował do nieograniczonego kręgu konsumentów z terenu całego kraju, stąd też nieprawidłowości w jego działaniu ujawniały się wobec bliżej nieokreślonego kręgu adresatów.

Każda z praktyk wypełniała zatem przesłanki uznania praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.i.k.

Prezes UOKIK słusznie ocenił, że zaniechanie przez Powoda praktyki określonej w pkt I sentencji Decyzji nastąpiło 11 października 2018 r., a zaniechanie praktyki określonej w pkt II sentencji Decyzji - 26 października 2019 r. w związku z czym zasadne było wydanie Decyzji w tym zakresie w oparciu o art. 27 ust. 1 i 2 u.o.k.i.k., w świetle którego nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej zaniechanie jej stosowania, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24, ale decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

Biorąc powyższe pod uwagę istniały podstawy do wdrożenia przez Prezesa UOKIK środków na zasadzie art. 26 ust. 2-4 u.o.k.i.k., gdyż stosownie do treści art. 27 ust. 4 u.o.k.i.k., w razie zaprzestania stosowania praktyk, przepisy art. 26 ust. 2-4 stosuje się odpowiednio. Zgodnie zaś z art. 26 ust. 2 u.o.k.i.k. w decyzji, o której mowa w ust. 1, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, w szczególności zobowiązać przedsiębiorcę do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji. Stosownie natomiast do treści art. 26 ust. 3 u.o.k.i.k. w decyzji, o której mowa w ust. 1, Prezes Urzędu może nakazać publikację decyzji w całości lub w części, z zaznaczeniem, czy decyzja ta jest prawomocna, w określonej w niej formie, na koszt przedsiębiorcy. Środki, o których mowa w art. 26 ust. 2 u.o.k.i.k. powinny być proporcjonalne do wagi i rodzaju naruszenia oraz konieczne do usunięcia jego skutków (art. 26 ust. 4 u.o.k.i.k.).

Sąd zważył, iż celowym jest nałożenie na Powoda obowiązku informacyjnego wobec konsumentów podlegającego na wyświetleniu na jego stronie internetowej oświadczenia o stwierdzonych w Decyzji niedozwolonych praktykach stosowanych przez Powoda.

Pozwany zastosował ten środek w pkt III. 1 Decyzji, powołując się na art. 26 ust. 2 u.o.k.i.k. dotyczący możliwości określenia środków usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Przy czym nawet gdyby uznać, że w przypadku praktyki z pkt I Decyzji powód już uprzednio w całości usunął jej skutki, to wystosowanie do konsumentów informacji o stwierdzonych w Decyzji, niedozwolonych praktykach stosowanych przez Powoda wraz z podaniem adresu, gdzie Decyzja jest dostępna i zastosowaniem hiperłącza prowadzącego do strony internetowej z Decyzją miałyby i tak oparcie w art. 26 ust. 3 u.o.k.i.k. ze względu na bezwarunkową możliwość publikacji Decyzji choćby w części. Powołanie natomiast przez Prezesa UOKIK w pkt III.1 Decyzji art. 26 ust. 2 u.o.k.i.k. nie stanowi wady skutkującej uchynieniem Decyzji w tym zakresie, jako że Decyzja nie została wydana bez podstawy prawnej. Według Sądu skierowanie do konsumentów oświadczenia zawierającego przedmiotową informację pozwoli na powiadomienie ich o bezprawności zastosowanych wobec nich praktyk.

W literaturze podkreśla się również, że w pewnych sytuacjach już sama publikacja niekorzystnego dla przedsiębiorcy rozstrzygnięcia może przyczynić się do zmiany sposobu działania przedsiębiorcy, który dbając o swój wizerunek, nie będzie na przyszłość stosował praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ponadto publikacja decyzji pełni funkcję prewencyjną wobec innych przedsiębiorców, natomiast ostrzegawczą, a także informacyjną oraz wychowawczą dla konsumentów. Zapoznanie się przez inne podmioty z treścią decyzji ma również walor edukacyjny, pozwala tworzyć wzorce dobrych praktyk rynkowych (tak Marek Radwański w Komentarzu do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pod red. Aleksandra Stawickiego i Edwarda Stawickiego, Wolters Kluwer 2016).

Z kolei w przypadku praktyki z pkt II zdecydowanie zasadnym jest nałożenie w pkt III. 2 i 3 Decyzji obowiązku usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez przekazanie za pośrednictwem przedstawicieli Powoda albo listem poleconym- w terminie miesiąca od daty uprawomocnienia się niniejszej Decyzji –do wszystkich konsumentów, którzy zawarli z Powodem w oznaczonym okresie umowy, informacji o stosowanej przez Powoda praktyce i możliwości złożenia przez konsumenta reklamacji w przypadku dokonania wcześniejszej spłaty pożyczki, a także poprzez dokonanie przez Powoda zwrotu odpowiedniej części prowizji konsumentom, którzy wcześniej spłacili pożyczkę i złożyli reklamację.

Zdaniem Sądu takie rozwiązanie jest możliwe wobec tego, że organ może, w świetle przepisów, określić różnorakie środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, a zatem nie muszą się one sprowadzać wyłącznie do złożenia oświadczeń i mogą być skierowane na dotarcie do pokrzywdzonych celem

umożliwienia odzyskania przez nich kwot, które zapłacili powodowi, niezgodnie z regulacją ustawy o kredycie konsumenckim.

Stosownie do przepisu art. 26 u.o.k.i.k. „1. Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24. 2. W decyzji, o której mowa w ust. 1, Prezes Urzędu **może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia** zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu, **w szczególności** zobowiązać przedsiębiorcę do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji. 3. W decyzji, o której mowa w ust. 1, Prezes Urzędu może nakazać publikację decyzji w całości lub w części, z zaznaczeniem, czy decyzja ta jest prawomocna, w określonej w niej formie, na koszt przedsiębiorcy. 4. Środki, o których mowa w ust. 2, powinny być proporcjonalne do wagi i rodzaju naruszenia oraz konieczne do usunięcia jego skutków.”

Z treści art. 26 ust. 2 u.o.k.i.k. wynika, że ustawodawca poprzez użycie słów „w szczególności” upoważnił Prezesa UOKiK do zastosowania wszelkich możliwych środków, których celem będzie usunięcie trwających skutków naruszenia interesów konsumentów, a nie tylko tych polegających na zobowiązaniu przedsiębiorcy do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji.

W literaturze przedmiotu podkreśla się, że chodzi o wybór takiego środka, aby jego zastosowanie rzeczywiście było konieczne do usunięcia skutków praktyki z uwzględnieniem wagi i rodzaju naruszenia. Zatem zastosowany środek powinien być jak najmniej uciążliwy dla przedsiębiorcy. Wybierając środek usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, organ antymonopolowy musi uwzględnić charakter oraz skutki dla konsumentów praktyki przedsiębiorcy. Zastosowane środki muszą być adekwatne do rodzaju naruszenia stwierdzonego w decyzji wydanej przez Prezesa UOKiK (ust. 4 art. 26 u.o.k.i.k.). Podobna regulacja obowiązuje w odniesieniu do praktyk ograniczających konkurencję (zob. art. 10 ust. 6 u.o.k.i.k.) (tak Małgorzata Sieradzka, Ochrona konkurencji i konsumentów. Komentarz do zmian wprowadzonych ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw, LEX/el., 2016).

Niewątpliwie zastosowane przez Prezesa UOKiK środki są adekwatne do rodzaju naruszenia stwierdzonego w decyzji oraz uwzględniają charakter oraz skutki praktyki dla konsumentów. W rozpoznawanej sprawie obie praktyki naruszały interesy ekonomiczne konsumentów, a zatem zastosowanie instytucji tzw. przysporzenia konsumenckiego, która ma wyrównać doznany przez konsumenta na skutek działań przedsiębiorcy uszczerbek majątkowy, było uzasadnione.

Reasumując, w ocenie Sądu nie było przeszkód prawnych do nałożenia w Decyzji na przedsiębiorcę obowiązków, o których mowa w ppkt 2 i 3 III Decyzji.

Biorąc powyższe względy pod uwagę Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, nie znajdując podstaw do jego uwzględnienia, oddalił wniesione przez Powoda odwołanie na podstawie art. 479^{31a} § 1 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Z uwagi na oddalenie odwołania, Powoda należało uznać za stronę, która przegrała proces i zasądzić od niego na rzecz Pozwanego zwrot kosztów procesu, na które złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 720,00 zł ustalone w oparciu o § 14 ust. 2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

Sędzia SO Anna Maria Kowalik

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)